

DJES

DANISH JOURNAL OF EDUCATION STUDIES

Hvorfor gør forældrene ikke, som lærerne skriver?

Den skriftlige digitale kommunikations (u)mulighedsbetingelser for skole-hjem-samarbejde i folkeskolen

Viki Holdgaard Madsen, Cand. Mag. Pæd. & Randi Outzen Dransfeldt, Cand. Mag. Pæd.

FORSKNINGSARTIKEL - IN SPE (IKKE FAGFÆLLEBEDØMT)

APRIL 2025

PUBLICERET ONLINE

Kolofon

Redaktion

Miriam Madsen (chefredaktør), Maria Louise Larsen Hedegaard, Kim Holflod, Karina Kiær, Bea Møller Schmidt, Julie Reng Andersen, Katrine Mygind Bach & Simon Langkjær

Nummer

Årgang 3, nr. 1/2025, publiceret forløbende

Artikeltype

Forskningsartikel in spe (ikke fagfællebedømt)

Adresse

Afdeling for Uddannelsesvidenskab

DPU, Aarhus Universitet

Tuborgvej 1642400 København NV:

djes@edu.au.dk

<https://tidsskrift.dk/tidsskriftforuddannelsesvidens/index>

ISSN: 2794-3445

Dette værk er licenseret under en Creative Commons Kreditering 4.0 International-licens

Hvorfor gør forældrene ikke, som lærerne skriver?

Den skriftlige digitale kommunikations (u)mulighedsbetingelser for skole-hjem-samarbejde i folkeskolen

Viki Holdgaard Madsen, Cand. Mag. Pæd. & Randi Outzen Dransfeldt, Cand. Mag. Pæd.

Abstract

“Det er fristende bare at afskaffe Aula”, udtalte Mette Frederiksen fra talerstolen under folketingets åbning i 2023. Hun uddybede, at hun ikke havde mødt mange forældre, der var glade for Aula. Men hvad er der egentlig på spil, når lærere og forældre skal forsøge at skabe skole-hjem-samarbejde via en digital platform? Aula bugner med beskeder til forældre om alt fra lektier og skole-hjemsamtaler, til små remindere om ting, elever og forældre skal huske. Dette kan ses som et resultat af en politiske strategi om forældreinvolvering, hvis hensigt er at øge skolens mulighed for at understøtte elevens læring og trivsel, og som Aula har fået en central rolle i at realisere. Vores undersøgelse viser, at udfordringen med Aula er, at den digitale kommunikation mangler de analoge virkemidler, som understøtter meningskabelse på tværs af afsendere og modtagere af kommunikationen. Artiklen baserer sig på et kvalitativt casestudie, der undersøger, hvad det multimodale digitale skriftsprog kan bidrage med som den altovervejende skole-hjem-samarbejdsform i folkeskolen – og hvornår den kommer til kort.

Keywords: Digital kommunikation – Folkeskole - Skole-hjem-samarbejde - Skriftsprog - Aula - Multimodalitet

---

Skriftlig kommunikation udfordrer

Indenfor de senere år er der sket en intensivering af skole-hjem-samarbejdet (Akselvoll, 2016; Danneboe, 2012, 2013; Kryger, 2015). Skole-hjem-samarbejdet bærer ikke blot, som tidligere, præg af information. I stadig højere grad skal forældrene understøtte skolens arbejde med elevens trivsel og læring (Akselvoll, 2016). Ifølge Folkeskolens formålsparagraf skal lærere og forældresamarbejde om elevernes uddannelse (Bekendtgørelse af lov om folkeskolen 2020). Aula blev indført i 2019 som et digitalt værktøj til dette formål, hvor kommunikationen mellem lærere og forældre foregår skriftligt. Det er alment kendt, at skriftlig kommunikation kan være udfordrende. Når vi henvender os til hinanden på skrift, udebliver vores mimik, kropssprog og den mundtlige fremførelse via sprogetonen. Når vi anvender mundtlig fremførelse refererer talen til det der bliver sagt og afsenderens måde at fremføre det på. Dette udebliver på skrift og betyder at modtageren selv fortolker indholdets betydninger. Udfordringen går på, at vi alligevel tror vi kan aflæse skriftsproget med talesprogets egenskaber.

Forskningsfeltet vedrørende det digitale skole-hjem-samarbejde er velbesøgt med forældrebriller, men vi savner fokus på lærernes perspektiver i den aktuelle viden om skriftlig digital kommunikations betydning for skole-hjem-samarbejde. Dette var motivationen og inspirationen bag vores kandidatspeciale i pædagogik ved Syddansk Universitet omhandlende digital multimodal kommunikation og skole-hjem-samarbejde, som denne artikel bygger på. Artiklen beskriver de udfordringer, paradokser og alternative løsningsstrategier, som forældre og lærere til børn i indskolingen oplever og udvikler, når de kommunikerer skriftligt og multimodalt via Aula.

Undersøgelsen er gennemført som et kvalitativt eksplorativt casestudie. I undersøgelsen interesserede vi os for forældres og læreres generelle oplevelse og brug af Aula som digital kommunikationsplatform. Vores ærinde var ikke at vurdere Aula som kommunikationssystem. I stedet undersøgte vi, hvordan forældrene og lærerne anvender digital skriftlig kommunikation via Aula ud fra et multimodalt afsæt. Det betyder at vi udover skriftsproget også undersøgte andre repræsentationsformer, for eksempel billeder, farver og fremhævnings effekter, som lærerne anvender i deres kommunikation til forældrene. Virkemidlerne kan give indblik i, hvordan forældre og lærere hver især skaber forståelser og meningsdannelser ud fra konkrete fremsendte digitale kommunikationer såsom forældrebreve og ugeskemaer.

Forældrene i denne undersøgelse føler sig pressede af Aulas overflod af beskeder fra lærerne og de mere eller mindre gennemsigtige forventninger, som de skal leve op til. En forælder fortæller:

[...] Jeg kan godt sige dig, du fanger mig i dag på grådens rand. Altså jeg synes virkelig, det er uoverskueligt. Og det er jo selvfølgelig ikke Aula, der hænger på det hele. Men det er klart, at det er ligesom med til at gøre det hele lidt stressende, at der er så meget forskelligt, man ligesom kan hente (Forælder 1, Skole Nord, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 97).

Vi kan stemme i og nikke genkendende til ovenstående forældreoplevelse af Aula. Som forældre til skolesøgende børn har vi også oplevet, at Aula-indbakken bugner med beskeder fra forskellige lærere. Beskeder om hændelser i skolen, hvor vi opfordres til at tage en opdragende snak med vores børn, eller om vi skal medbringe ting til emneuger og undervisning. Lektier, søvnrytmer, madpakker, turtasker, samt forventninger om daglige læserutiner på 20 minutter er også emner vi får tilsendt i den digitale indbakke. Jo flere børn man har i folkeskolen, jo flere notifikationer fra Aula. Men hvorledes ser perspektivet ud fra den lærer, som sender den digitale kommunikation? Bliver deres budskaber forstået? Og finder de handlinger sted, som lærerne har til hensigt at igangsætte?

Udfordringer og potentialer i digitalt skole-hjem-samarbejde

I dansk kontekst er fænomenet skole-hjem-samarbejde undersøgt med forskellige tilgange og teoretiske perspektiver. Aktuell viden peger på kommunikation som nøglen til det gode skole-hjem-samarbejde. Særligt betydningen af en positiv forældreinvolvering viser sig at kunne bidrage til udvikling af elevernes læring og trivsel (Akselvoll, 2016; Bæck, 2015; Dannesboe et al., 2012; Desforges & Abouchaar, 2003; Forsberg, 2007; Knudsen, 2010; Kryger, 2015; Kryger et al., 2008; Laho, 2019; Lund, 2018; Nordahl, 2008; Ravn, 2011). En problematik som rejses er blandt andet skolens manglende differentiering af forældre, som hver især besidder forskellige ressourcer og kompetencer til at indgå i skole-hjem-samarbejde. Manglende inddragelse af de forældre, som ikke umiddelbart honorerer skolens forventning, fører til at ressourcer og viden fra nogle hjem går tabt (Akselvoll, 2016; Forsberg, 2007; Lund, 2018; Nordahl, 2008). Selvom om der ofte tales om udfordringer med Aula, så er der også fordele ved digital kommunikation. Det opleves lettere for lærere og forældre at udveksle information og kommunikation online, ligesom muligheden for umiddelbar feedback er en fordel (Kuusimäki, Uusitalo-Malmivaara & Tirri, 2019a).

På trods af talrige fordele anvender forældre og lærere andre kommunikationsveje, herunder for eksempel telefon, fysiske møder og sedler i tasken, for at sikre forståelse og levering af budskabet (Laho, 2019). I dansk kontekst har sociolog og forsker Akselvoll beskæftiget sig med det digitaliserede skole-hjem-samarbejde i et forældreperspektiv. Hun peger på at den digitale samarbejdsform medfører misforståelser og frustrationer, på baggrund af forskellige opfattelser af hensigterne og forventningerne mellem skole og hjem (2016).

Løvland bidrager med en multimodal analytisk tilgang, der kan hjælpe os til at opnå en dybere indsigt i, hvad der er på spil hos den individuelle læser og fortolker af digital kommunikation. Hun er inspireret af kommunikationsteoretikeren Kress og interesserer sig for hvordan multimodale tekstenheder, skaber mening på forskellige måder (Løvland 2007 i Løvland 2010).

På skrift kan flere udtryksformer kombineres. Dette betyder at flere meningslag lægges oven på hinanden ligesom byggeklodser og dernæst forstås i samspil. Her opstår den individuelle meningsdannelse. Dette gælder ifølge Løvland også for digital skriftlighed. (Løvland, 2010). Forældre og lærer skaber således forskellig mening ud af den samme kommunikation. Netop dette udfordrer lærerne, der beskriver oplevelsen af manglende kompetencer og ressourcer til at håndtere disse udfordringer. Teknologiens indvirkning på lærerne beskrives som mangeartet og indgribende, men på trods af dette får de ikke en dybere introduktion i de nye læringsplatforme (Hansen 2019). Lærerne oplever den digitale kommunikation som tidskrævende med udvidede arbejdsdage og en udviskning af grænsen mellem arbejde og fritid som resultat (Bæck, 2015; Kuusimäki, Uusitalo-Malmivaara & Tirri, 2019b).

Teknologiens udvikling har intensiveret kommunikationen mellem skole og hjem. Fra både lærernes og forældrenes perspektiv kalder den øgede informationsstrøm og forpligtelser på at handle på et "intensiveret engagement (Dannesboe, 2013, s. 49). Skolen er mere end før blevet omdrejningspunktet i familien. Forandringerne fører mod grænseforskydninger mellem skole og hjem, hvor forældrenes rolle bliver at være lærernes assistenter, mens lærerne anses som eksperter (Akselvoll 2016, Dannesboe 2012, 2013, Dannesboe et al, 2012, Forsberg, 2007, Kryger 2015).

Den aktuelle viden er således velbesøgt fra flere vinkler. Men vi savner en dybere indsigt i hvad det digitale skriftsprog kan bidrage med og hvilke begrænsninger det sætter. Vi ønsker at fokusere på, hvordan lærernes brug af multimodale virkemidler såsom fed skrift, versaler (store bogstaver), og billeder til formidling af specifikke budskaber opfattes af forældrene. Vores fokus er at belyse lærernes perspektiver og deres interaktion med forældrene gennem Aula.

Udfordringer og potentialer i digitalt skole-hjem-samarbejde

Undersøgelsens datagrundlag bygger på interviews med lærere og forældre til børn i indskolingen. Dataindsamlingen blev udført gennem interviews med to lærere og to forældre fra samme indskolingsklasse på to folkeskoler i henholdsvis Region Nordjylland og Region Syddanmark. I alt blev fire lærere og fire forældre interviewet. For at bevare anonymiteten refereres citaterne i denne artikel på følgende måde: "Lærer 1 eller 2, Skole Nord" og "Lærer 3 eller 4, Skole Syd".

Forældrene benævnes efter samme mønster i forhold til de to skoler i undersøgelsen. Desuden indeholder datamaterialet konkrete kommunikationer i form af ugeskemaer og forældrebreve sendt fra lærere til forældrene i de pågældende klasser.

Undersøgelsen blev udført under skolenedlukninger i Danmark, som følge af Covid-19, hvilket gav mulighed for at få indsigt i skole-hjem-samarbejde i en periode, hvor behovet for skriftlig digital kommunikation var markant. Denne udgjorde den primære kommunikationsform mellem skole og hjem. På trods af dette var det lærernes og forældrenes generelle oplevelse og anvendelse af Aula, som kommunikationsplatform, der var genstand for undersøgelsen.

Artiklen tager afsæt i Vygotskys sprogpsykologiske teori (Vygotsky, 1982) og Kress socialesemiotiske kommunikationsteori (Kress, 2010). Denne teoretiske ramme hjælper os til at analysere skriftsprog og parametre som tegn, modaliteter, fortolkninger og kultur med henblik på at forstå kulturelle forskelle i lærernes og forældrenes digitale fortolkningsarbejde, samt deres konkrete kommunikation og beretninger (Kress, 2010; Vygotskij, 1982). I denne teoretiske ramme forstås verden ud fra individuelle opfattelser og forståelser i samspil med det relationelle og sproget. Sproget bliver en måde for den enkelte at udtrykke og dele egen forståelse af virkeligheden (Vygotskij, 1982). Kress' socialesemiotik integreres for at analysere kommunikationsprocessen og kulturelle forskelle i det digitale fortolkningsarbejde (2010). Den socialesemiotiske tilgang er multimodal og inkluderer andre modaliteter som video, billeder, emojis og farver, som alle tilskriver betydning på hver sin måde. Dette kan betyde at lærere og forældre ikke forstår skriftsproget og dens typografier ens. Udråbstegn kan for eksempel fortolkes som et kraftudtryk, en forundring, en opfordring eller noget helt fjerde, afhængig af meningsarbejdet hos den enkelte. Kress' kommunikationsteori anskuer verden som foranderlig med kommunikationsformer i konstant forandring, og det sociale miljø og de givne omstændigheder påvirker kommunikationen. Et eksempel på kommunikationsformer i forandring er lærernes anvendelse af 😊 emojis. Da forældre opfatter emojis forskelligartet, opstår der tvivl om hvorvidt der bliver grint eller smilet, eller blot at læren er glad. Gennem den socialesemiotiske tilgang rettes opmærksomheden i denne artikel mod muligheder og begrænsninger ved den skriftbaserede digitale kommunikation i opbygningen af skole-hjem-samarbejdet, set i et lærerperspektiv.

Forskellige forventninger og fortolkninger udfordrer skole-hjem-samarbejdet

Ifølge folkeskolens formålsparagraf skal skolen samarbejde med forældrene, ligesom det beskrives at forældrene skal samarbejde med skolen omkring elevernes kundskaber og færdigheder (Bekendtgørelse af lov om Folkeskolen, 2020). Dette betyder at lærerne og forældrene, ifølge bekendtgørelsen, er samarbejdspartnere. I 2014 blev der i forbindelse med skolereformen indgået en aftale om digitalt løft af folkeskolen, hvilket medførte at Aula blev indført som et digitalt samarbejdsværktøj mellem skole og hjem (Kommunernes Landsforening, 2014). Formålet var at understøtte elevernes læring og trivsel samt skabe værdi ved at understøtte skole-hjem-samarbejdet via den digitale platform (Aula, u.å.).

Skole-hjem-samarbejdet konstrueres mellem lærere og forældre og bygger på de betingelser, muligheder og begrænsninger det digitale skriftsprog tilbyder parterne.

I takt med udbredelsen af teknologien, skabes der nye digitale rum, som udfordrer den traditionelle opfattelse af skole-hjem-samarbejdet som rum. Et rum får sin identitet og tilgængelighed gennem de relationer, der opstår. I dette tilfælde udgør rummet det fysiske skole-hjem-samarbejde, som tillægges minder, tanker og værdier af lærer og forældre fra deres tidligere erfaringer (Kress, 2010). I forskydningen til det digitale rum er disse dybt forankrede tanker og forestillinger, der kendetegner og karakteriserer det fysiske rum, ikke længere til stede. Det digitale rum indeholder som udgangspunkt ikke det relationelle aspekt mellem mennesker, men skal etableres på ny (Kress, 2010). Denne genetablering fremstår ikke som et opmærksomhedspunkt, når samarbejde flyttes fra det fysiske til det digitale rum.

En forælder beskriver sin opfattelse af skole-hjem-samarbejdet:

“jamen sådan helt overordnet, så skaber skole-og-forældre-samarbejde jo bedre betingelser for mine børns læring, og at vi forældre bliver inddraget. Sådan at vi har mulighed for at spørge ind til ting og støtte børnene i det, vi nu skal lære” (Forælder 3, Skole Syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 90).

Denne forælder er blot ét eksempel, der illustrerer flere forældres villighed til samarbejdet med skolen. Fra et lærerperspektiv beskrives samarbejdsstrukturen således:

[...] det er jo vigtigt at forældrene er trygge i det, der sker i skolen, og at de kan følge med i hvad vi laver, og at det ikke er grebet helt ud af luften, det vi har på programmet [...], at vi tilgår deres børn på en tryk måde og er menneskelige og vil dem godt” (Lærer 4, Skole Syd, Dransfeldt & Madsen, 2021 s. 90).

Læreren beskriver at elevernes læring bygger på deres professionelle viden og praksis, som ikke er tilfældig. Samtidig beskriver læreren tryghed og tillid for forældre og elever som et væsentlig parameter i samarbejdsstrukturen. Parternes opfattelse af skole-hjem-samarbejde og deres forventninger til hinanden er interessant. Forældrene beskriver inddragelse som en del af deres forståelse af skole-hjem-samarbejdet, mens læreren beskriver forældrenes position fra sidelinjen: “de kan følge med i hvad vi laver”. Opfattelsen af rollerne i samarbejdsrelationen fremstår forskellige. Læreren karakteriserer forældrene i en opbyggende rolle imens læreren fremstår som ekspert i samarbejdsrelationen. Positioneringer kan være betydningsfulde for hvordan parterne tilgår samarbejdet og hvilket ansvar forældrene påtager sig i forhold til hvad lærerne forventer af dem. En lærer beskriver sine forventningerne til forældrene:

“jeg har selvfølgelig en forventning om at de følger op på det vi laver, og følger op på lektier og sådan noget. Og også at børnene møder udhvilet og undervisningsparate og sådan nogle ting” (Lærer 4, Skole Syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 94).

Lærerens forventning til forældrene er opbakning gennem handlinger, hvor forældrene herigennem gøres medansvarlige for børnenes sociale og faglige kompetencer. Forældrene peger på tillid, tryghed og inddragelse som centrale begreber i lærerens (ekspert)rolle. Fra lærernes synspunkt, er forældrenes handlinger et centralt mål for deres oplevelse af samarbejde. Når forældrene handler som anvist i de fremsendte forældrebreve og ugeskemaer, så opstår der et skole-hjem-samarbejde, ifølge lærerne. Virkelighedens skoledage går ikke altid sådan. En lærer i undersøgelsen udtrykker sin frustration over dennes oplevelse af manglende opbakning til skolen således:

“Så synes jeg sommetider, at det er for dårligt, at de (forældrene og eleverne, red.) ikke får taget den bog frem eller læst det ugeskema. Så er de uforberedte og kommer ikke med en skoletaske, når vi skal på tur og sådan nogle ting. Det kan jeg godt blive ærgerlig over” (Lærer 4, Skole syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 95).

Flere af de interviewede forældre forstod ikke hvad lærerne mente eller forventede, når lærerne brugte skriftlige virkemidler som store bogstaver, fed skrift eller billeder i de digitale kommunikationer. En forælder fortæller om brugen af lærerens skriftlige virkemidler:

“det (fremhævet skrift, red.) er ikke noget jeg har tænkt over var noget man skulle lægge ekstra mærke til”, mens læreren forklarer at udtrykkene bruges: “”fordi så er det mere vigtigt” (Lærer 4, Skole Syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 58, 78).

Misforståelserne blev tydelige for lærerne i kraft af udeblevne handlinger fra elever og forældre, såsom når en elev ikke har medbragt en bog eller fået læst 20 minutter, selvom det var fremhævet med fed skrift i det fremsendte ugeskema. Eksemplet illustrer en af de begrænsninger, der følger med det digitale skole-hjem-samarbejde, når det baseres på skriftsprog og dens virkemidler. Det interessante var samtidig, at lærerne ikke var klar over, at forældrene var udfordret på at tyde de digitale kommunikationer. I nogle tilfælde tolkede de den manglende opbakning til eksempelvis lektielæsning som modvilligt skole-hjem-samarbejde. Forældrene i undersøgelsen beskriver til gengæld at udeblevet lektielæsning ikke handler om manglende velvilje til at bakke op om skolen, men derimod en manglende forståelse for, hvad der skulle understøttes. Når den analoge kontakt er udskiftet med den digitale, ser det ud til at udfordringerne står i kø. Dette stiller krav til lærerne, der skal være kreative for at komme i kontakt og opnå samarbejde med alle forældre via andre kommunikationsveje.

Når den analoge kontakt er udskiftet med den digitale, ser det ud til at udfordringerne står i kø. Derfor forsøgte en lærer at skabe en alternativ kommunikationsvej udenfor Aula, for at opnå samarbejde med hjemmene.

Læreren råber med STORE BOGSTAVER

Vores undersøgelse viser eksempler på, hvordan den manglende genetablering af rummet kommer til udtryk i hverdagen via fortolknings- og forståelsesudfordringer i forbindelse med skole-hjem-samarbejde.

Budskaberne i forældrebrevene og ugeskemaerne er konstrueret i en sammenvævning af ord, tegn og billeder i det digitale rum. På trods af at lærerne gør sig umage med tydeligheden i deres budskaber, oplever de alligevel udfordringer med at blive forstået:

” [...] man synes, at man forsøger at få det forklaret i en besked. Og man har beskrevet det simpelthen så direkte, som det kan blive. Men budskabet bliver stadigvæk ikke modtaget som man havde til hensigt. Og det er der hvor ord virkelig skal vejes, når de skal skrives på skrift.”

(Lærer 1, Skole Nord, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 62).

Læreren understreger, at hendes budskab ikke blev modtaget efter hensigten og at skriftsproget i sin enkle form kan være svært at tydeliggøre. Den digitale kommunikation er frigjort for kropssprog, lyd, tonehøjde og musikalitet, som det talte sprog indeholder. Disse parametre spiller en vigtig rolle i formidlingen af følelser, betydninger og nuancer i en kommunikation. Det er svært for læreren at udtrykke sig tydeligt, når netop de verbale elementer, der gør et budskab levende samt udtrykker holdninger og intentioner, ikke er til stede. For at kompensere for manglen på verbale elementer, anvender lærerne i stedet smileys, understregninger, fed skrift, store bogstaver eller billeder.

Når vi bruger sprog, er vores forståelse af ordene ofte påvirket af vores kultur. Det betyder, at måden vi fortolker det skrevne ord kan være forskelligt fra person til person på grund af kulturelle forskelle. Dette kan gøre det udfordrende at sikre, at alle forstår teksten på samme måde (Vygotsky, 1982). Undersøgelsen peger mod at lærere og forældre ikke har samme almene betragtninger omkring ord, hvilket ellers skulle muliggøre fælles forståelse omkring det, der kommunikeres. Men hvad er der så på spil? Anskuet med Vygotskys briller kunne noget tyde på at ordene og ordforståelserne alene bliver kulturelt forankret hos lærerne. Lærernes ‘forforståelser’ af bestemte ord og vendinger forstås ikke på samme måde af forældrene. Forældrenes forståelse er derimod forankret i deres egen kultur. I undersøgelsen fremstår lærernes forståelse af ord og udtryk implicite og usagte over for forældrene, og der opstår derfor en form for fri fortolkning, til trods for lærernes forsøg på tydelig fremskrivning. Det kan på en måde synes umuligt at opnå forståelse, når begge parter tager udgangspunkt i egne kulturelle forståelser og ikke er bevidste om, at den anden part har et andet kulturelt udgangspunkt. Dette blev tydeligt, når vi spurgte til forældrenes opfattelse af brugen af versaler (store bogstaver) i forældrebreve og ugeskemaer.

Tre ud af fire lærere i undersøgelsen anvendte versaler for at fremhæve vigtigheden af et budskab i deres digitale kommunikation. En lærer beskriver at store bogstaver bruges for at fremhæve at der er noget man SKAL gøre, f.eks. opbakning til at børnene læser 20 minutter dagligt:

“det er vigtigt med stort (store bogstaver, red.) for at jeres børn får læst 20 minutter hver dag. I (forældre, red.) er dem der kan give jeres børn bedst træning når I læser” (Lærer 1, Skole Nord, Dransfeldt & Madsen, 2021).

Denne lærer anvender store bogstaver for at appellere til forældrenes opbakning og samarbejde. Ved at understrege hendes faglige budskab i kommunikationen giver hun forældrene et medansvar for at træne elevernes læsning. Som citatet indiker, opstår der et behov for at markere virkemidlets intendede formål, som her betyder 'vigtigt'. Men forældrene oplever budskaberne anderledes. En forælder fortæller:

"Så synes jeg det er meget voldsomt at skrive noget med stort på den måde (versaler red.) fordi man råber højt" (Forælder 3 i Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 76).

I denne sammenhæng peger undersøgelsen på risikoen for misforståelser ved meget eksplicit fremskrivning af et budskab med versaler. Ifølge Kress' socialsemiotiske forståelse, er det afsenderen, her læreren, der tilskriver versalerne mening. Hun ønsker at understrege et budskab med STORE BOGSTAVER, men forælderen opfatter at læreren råber ad hende og tilskriver ikke det samme i sin fortolkning af versalerne. Disse divergente forståelser er gentagne i vores undersøgelse.

En enkelt lærer har gjort sig andre tanker omkring brugen af versaler: "der prøver jeg at holde mig væk fra det i forhold til skriftsproget, fordi det oftest kan tages som anklagende" (Lærer 3, Skole Syd i Dransfeldt & Madsen, s. 76). Denne lærer fremhæver, at anvendelsen af versaler kan forstås forskelligartet. Forskellen i meningsdannelserne, som er forbundet med fortolkning, kan opfattes som misforståelser. Fortolkningen af den digitale brug af versaler bliver sjældent tydeligt udfoldet fra afsender til modtager (Kress, 2010). På baggrund af disse opdagelser i undersøgelsen, kan lærerne med fordel beskrive, hvilke handlinger de ønsker prioriteret, fremfor anvendelse af store bogstaver. Noget tyder på at alle parter fremstår som en form for immigranter i det digitale rum, uden fælles forudindtagede opfattelser. Betingelserne for at udtrykke sig præcist og nuanceret på skrift forekommer vanskelige, især når der er ikke mulighed for afstemning via kropssprog og lyd.

Fed skrift betyder vigtigt!

For at fremhæve forventninger til lektier eller bøger, der skulle med i skoletasken, brugte nogle lærere billedillustrationer og fed skrift. Billederne blev sat ind i det ugeskema eller forældrebreve, som forældrene modtog hver uge via Aula. En lærer anvendte fed skrift til at fremhæve, hvilke aktiviteter/lektier, der var vigtigst for eleven at lave. Læreren hensigt var at forældrene kunne se, hvilke ting eleverne skulle medbringe til undervisningen for at sikre, at lektionen kunne gennemføres som planlagt. Undersøgelsen viste, at forældrene havde en anden forståelse af typografiens betydning: "jeg tænker at det er mest for børnenes skyld, altså jeg tænker ikke, at jeg skal bruge dem til noget" (Forælder 3, Skole syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s.57). Som citatet understreger, fortolker denne forælder lærerens forsøg på at fremhæve bestemte budskaber som henvendt til børnene. Forælderen opfatter ikke, at fremhævning med fed skrift og billeder skulle være henvendt til vedkommende selv. Set fra et multimodalt perspektiv anvender læreren flere modaliteter (billeder, fed skrift) i samspil for at fremme forståelsen af budskabet med håb om at skabe et skole-hjem-samarbejde omkring lektier/aktiviteter i skolen.

Disse modaliteter repræsenterer et potentiale, der skal oversætte lærerens intentioner i forældrebreve og ugeskemaer. Undersøgelsen pegede på, at forældrene fortolkede disse modaliteter vidt forskelligt, fordi fortolkningen sker på baggrund af den individuelle forælders såkaldte indre dimensioner (Kress, 2010). Det betyder, at forældrene danner deres indre forståelse af den digitale kommunikation på baggrund af deres opmærksomhed, fokus og engagement. Da forældrene ikke tillægger virkemidlerne og modaliteterne den intenderede betydning, handler de heller ikke efter lærerens hensigt. Undersøgelsen peger således mod, at der opstår forskelligheder i det digitale meningsarbejde og at parterne i kommunikationen misforstår hinanden, hvilket tydeliggør kompleksiteten i det digitale samarbejde. For at opnå et bedre samarbejde med hjemmene, forsøgte en lærer at skabe en alternativ kommunikationsvej udenfor Aula, via video.

Alternativ digital kommunikation

Denne undersøgelse indikerer, at lærernes skriftlige kommunikation var svær at afkode for forældrene. Vores empiri pegede i retning af, at der var ligeså mange afkodninger som der var forældre i en klasse! Det var samtidig en udfordring for lærerne, at nogle forældre ikke åbnede Aula eller var usikre på hvordan de skulle støtte eleven med lektier. Der var derfor en lærer i én af de undersøgte skoleklasser der valgte at kommunikere til familierne via video for at tydeliggøre sine budskaber og yde støtte og struktur til familierne omkring lektielæsning. Læreren havde startet denne alternative kommunikationsform som supplement til Aula, langt før Corona brød ud.

Videoen var opbygget som en nyhedsudsendelse, hvor læreren på humoristisk facon bad børnene sætte deres gaming på pause og fokusere på skolearbejdet. Læreren gennemgik ugens lektier, som var et ordspil i faget dansk, og afsluttede videoen med at henvende sig direkte til børnene. Hun fortalte at hun savnede dem alle sammen og håbede at de passede godt på sig selv og på hinanden derhjemme. Desuden håbede hun at de snart måtte ses i skolen igen.

Videoen blev sendt til forældrene i forbindelse med corona-nedlukningen i Danmark og læreren havde disse overvejelser omkring videoens supplement til den skriftlige kommunikation:

“ [...] jeg ved hvis forældrene bare kommer op og henter (hjemmeskole-materiale, red.), og spillereglerne står på papiret. Så ved jeg jo, at jeg har nogen (forældre, red.), som ikke får det læst, og alligevel ikke forstår det. De har brug for at høre at læreren siger: “du skal gå hjem og gøre sådan og sådan og sådan altså.” (Lærer 1, Skole Nord i Dransfeldt & Madsen, s. 78).

Videokommunikation giver læreren mulighed for at sætte flere ord på, hvordan forældrene skal støtte eleven i det spil, som de netop har hentet på skolen, og som er lektien. Videoen tilbyder afsender og modtager andre virkemidler end det skrevne sprog. Gestik, sprog og betoning understøtter lærerens budskaber. Med videoen viste det sig at læreren kunne udtrykke noget, som skriftsproget ikke havde kommunikeret meningsfuldt til forældrene og eleverne. I denne situation viser videokommunikation sig som et understøttende element i skole-hjem-samarbejdet.

Forældrene var meget positive omkring lærerens alternative tilgang til skole-hjem-samarbejde og kommunikationsformen.

En forælder fortæller: "[...] jeg synes at hun er enorm god til at få forklaret hvad børnene skal og være nede på deres niveau" (Forælder 1, Skole Nord i Dransfeldt & Madsen, s. 79). Ligeledes var forældrene begejstrede for, at videoen gav mulighed for at gentage afspilninger og få forklaringerne repeteret.

"[...] vi har faktisk haft videoen fundet frem fordi datteren sagde: "mor det var ikke hvad Lærer 1 sagde" og så går vi lige ind og kigger. Jeg synes det er genialt. Det synes jeg virkelig" (Forælder 2, Skole Nord, i Dransfeldt & Madsen, s. 80).

Skriftsproget forudsætter en kompleks forestillingsevne, idet samtalepartneren ikke er til stede (Vygotsky 1982). Talesproget og virkemidlerne i videoen skaber i højere grad mulighed for at budskabet transformeres til handling, også selvom eleven og forældrene ikke er direkte med i samtalen.

I analysen af videoen opstod et relationelt element, som ikke tidligere havde vist sig i analysen af den skriftlige multimodale kommunikation. En forælder fortæller at hun flere gange observerede at hendes barn 'smilede op til begge ører', når hun så videoerne. Hun fortæller desuden at læreren, via videoerne, udtrykte empati og anerkendelse af, at det var svært at skulle være hjemme. En forælder fortæller sågar, at læreren i deres hjem fik 'stjernestatus'. Analysen peger på en interessant sammenhæng mellem det relationelle og kommunikationsopfattelsen, hvor måden hvorpå kommunikationsbudskaberne opfattes har nær forbindelse til elevens/forældrenes opfattelse af relationen til den pågældende lærer. Chancerne for at kommunikationsbudskaberne blev transformeret til handling var større i disse tilfælde. Muligheden for at se og høre lærerens forklaringer til en given opgave fremstod hjælpsomt for familierne. Derfor kan videoen opfattes som et værktøj, der kan styrke samarbejdet mellem skole og hjem.

Skriftsproget indeholder mange fortolkninger og facetter, som i højere grad bør udfoldes for at der kan skabes en fælles forståelse af det multimodale digitale sprog. Den skriftlige kommunikation opleves som utilstrækkelig i bestræbelserne på et samarbejde, der bygges på handlinger. Lærernes intentioner og hensigter i deres ugeskemaer og forældrebreve bærer præg af implicite forventninger til forældrenes understøttelse af skole-hjemsamarbejdet via handlinger. Det bliver en form for selvfølgelighed at deres budskaber ikke kan fortolkes til andre handlinger end den intenderede. Manglende handlinger hos forældrene kan have direkte konsekvenser for eleverne, der ikke fik turtasken med i skole eller indøvet ugens staveord. For langt de fleste forældre var den største udfordring at forstå lærernes brug af skriftsproget og de budskaber, som lå heri. For lærerne var den største udfordring at kommunikere så tydeligt, at alle forældre forstod deres budskab.

Diskussion og konklusion: Vi er alle i det digitale ingenmandsland

Aula er den primære kommunikations- og samarbejdsform i folkeskolen. Tidligere opfattede man det digitale skole-hjem-samarbejde som et supplement til fysiske møder og snak på gangen, men nu er bøtten vendt på hovedet. Undersøgelsens fund peger særligt på problematikker omkring modtagers forståelse af afsenders budskaber, virkemidler og hensigter.

Undersøgelsen tyder på, at kompleksiteten ligger dels i fortolkningen af den fremsendte skriftlige kommunikation, dels i betydningen af skriftsprogets virkemidler, for eksempel fremhævet skrift, versaler, tegn, farver og billeder. En lærer beskriver at hun anvendte disse virkemidler "...fordi så er det mere vigtigt" (Lærer 4, Skole Syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 76). Forældrene, som modtager denne skriftlige kommunikation, bemærker slet ikke lærerens brug af skriftlige virkemidler. En forælder fortæller: "Det er ikke noget, jeg har tænkt over, var noget, man skulle lægge ekstra mærke til" (Forælder 4, Skole Syd, Dransfeldt & Madsen, 2021, s. 58). På trods af at bogstaver og grammatik er et fælles kulturelt udgangspunkt for lærere og forældre, viser undersøgelsen at fortolkningerne er individuelle, skjulte og afhænger af den enkelte lærers eller forælders meningsdannelse. Dette resulterer i forskellige handlinger fra forældrene, selvom de alle tager udgangspunkt i den samme Aula besked. Dette gør lærerne uforstående og frustrerede. En lærer i undersøgelsen forsøgte sig i stedet med videokommunikation, der etablerede højere grad af forståelse og samarbejde, og som gav andre og spændende vinkler til måden lærere og forældre oplever skole-hjem-samarbejde på.

Aula skulle, som et skinnende opdateret værktøj med smarte kommunikationsfunktioner, sætte os fri og fremme samarbejdet mellem skole og hjem. Vi er så at sige alle, lærere som forældre, immigranter i den digitale verden, der skal lære en ny kultur og et nyt sprog, i et nyt rum. Hver især kommer vi med vores egen forståelse af skriftsproget og dets modaliteter. Vores sprog er en selvfølgelighed for os. Når vi kommunikerer analogt, foregår meningsdannelserne gennem en form for forhandlinger gennem kropssprog, øjenkontakt og lyd, der afstemmer hvad meningen er med det sagte. Det forståede korrigeres på plads i denne interaktion. På skrift er det straks vanskeligere. Alt er til fortolkning, og, ifølge Kress, påvirket af mange fortolkningsfaktorer for både afsender og modtager. Vi finder at Aula sammenvæves med politiske strategier, forskellige opfattelser af skole-hjem-samarbejde, samt lærere og forældres sprog og kultur. Det er stadig opfattelsen, at vi går ind i det digitale rum med en naturlig antagelse om, at vi forstår det samme, men her opstår udfordringerne. Vi glemmer at være opmærksomme på alt det der er på spil, som ikke kan afstemmes og aflæses. Disse konklusioner tyder på, at det multimodale skriftsprog ikke slår til i alle situationer. Denne undersøgelse peger på parametre omkring tydelighed, virkemidler, billeder, farver og versaler, der i oversættelsen hos afsender og modtager forstås vidt forskelligt. Det må vi interessere os for, når skole-hjem-samarbejdet i højere grad digitaliseres. I forhold til det at skabe en værdsættende, omhyggelig og samarbejdsspirende digital kommunikation, kan vi med fordel fokusere på vores digitale kropssprog (Dhawan, 2021). Det digitale kropssprog handler i højere grad om hvordan vi skriver til hinanden end om hvad vi skriver til hinanden. I denne undersøgelse anvendte lærerne virkemidler til at fremme forældrenes forståelser af budskaber, uden at det havde den tilsigtede effekt. Fortolkningerne af versaler skabte usikkerhed hos forældrene, der oplevede at lærerne råbte til dem. Fed skrift i ugeskemaerne blev af forældrene fortolket som lærernes forsøg på at lave en grafisk flot præsentation. Alt dette blev til en frustration for lærerne der ikke kunne forstå hvorfor forældrene ikke gør, som de skriver.

Digitalt kropssprog udtrykker på samme tid det vi ikke kommunikerer direkte. En nøglefærdighed i brugen af det digitale kropssprog er ikke at forveksle en kort besked med en klar besked. Et kort svar som: "OK" og "fint" kan give anledning til flere fortolkninger og usikkerhed hos modtageren. Svartid er også en væsentlig faktor i det digitale kropssprog og sjældent forventningsafstemt. Forventer læreren at forældrene svarer på de digitale kommunikationer, der har informativ og anvisende karakter? Hvor hurtigt kan forældrene forvente at læreren svarer på en Aula besked? Med fokus på det digitale kropssprog er formålet at skabe tryghed samt opbygge tillid, samarbejde og kontakt uden fysisk nærhed. At præsentere lærerens fortolkningsmanual for digital kommunikation som et emne til det første forældremøde efter sommerferien kan bidrage til at afklare gensidige forventninger. Gennem fokus på vores digitale kropssprog har vi mulighed for at operationalisere nogle af de digitale fortolknings- og kommunikationsudfordringer, vi ser i denne analyse. Netop vores digitale kropssprog er et vigtigt område, som kunne trænge til mere opmærksomhed inden for folkeskolen, end det får i dag. Vi peger på at skolerne har behov for en fælles anvendelses- og kommunikationsstrategi - en fortolkningsaftale. En strategi der i højere grad kan forventningsafstemme det beskedflow, som sendes til forældrene. En strategi, der muligvis kan imødegå den manglende samstemmige forståelse af skriftsproget og de multimodale tegns anvendelser. Dette kunne bidrage til at skabe en fælles kommunikationsforståelse og så frø til et spirende samarbejde.

Referencer

- Akselvoll, M. Ø.** (2016). *Folkeskole, forældre, forskelle: Skole-hjem-samarbejde og forældreinvolvering i et klasseperspektiv* [Roskilde Universitet]. https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/59301498/Ph.d._afhandling_Maria_rskov_Akselvoll.pdf
- Aula.** (u.å.). *Aulas mission*. Hentet 10. februar 2021, fra https://aulainfo.dk/om-aula/aulas_mission/
- Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, Pub. L. No. LBK nr. 1396** (2020). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1396>
- Bæck, U. D. K.** (2015). Beyond the fancy cakes. Teachers' relationship to home-school cooperation in a study from Norway. *International Journal about Parents in Education*, 9(1), 37–46. <http://www.ernape.net/ejournal/index.php/IJPE/article/view/307/233>
- Dannesboe, K. I.** (2012). *Passende engagement og (u)bekvemme skoleliv: Et studie af børns navigationer mellem skole og familie*. Ph.d.-afhandling. Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.
- Dannesboe, K. I., Kryger, N., Palludan, C., & Ravn, B.** (2012). Et hverdagslivstudie af skole-hjem-relationer. I K. I. Dannesboe, N. Kryger, C. Palludan, & B. Ravn (Red.), *Hvem sagde samarbejde? Et hverdagslivstudie af skole-hjem-relationer* (s. 9–20). Aarhus Universitetsforlag
- Dannesboe, K. I.** (2013). Den grænseløse skole? Forhandling af nærvær og fravær af skole i Familien. *Barn*, 31(4), 45–60. <https://www.ntnu.no/ojs/index.php/BARN/article/view/3748>
- Desforges, C., & Abouchar, A.** (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review*. Department for Education and Skills. DfES Publications.

- Dhawan, E.** (2021). *Digital body language – How to build trust & connection, no matter the distance*. St. Martin's Press.
- Dransfeldt, R. O., & Madsen, V. H.** (2021). *Den digitale kommunikations (u)mulighedsbetingelser for skole-hjem-samarbejde i folkeskolen - et eksplorativt casestudie*. Specialet kan rekvireres hos forfatterne. [LinkedIn post](#).
- Forsberg, L.** (2007). Involving parents through school letters: Mothers, fathers and teachers negotiating children's education and rearing. *Ethnography and Education*, 2(3), 273–278. <https://doi.org/10.1080/17457820701547252>
- Hansen, J. J.** (2019). Læringsplatformsdidaktik. *Learning Tech – Tidsskrift for læremidler, didaktik og teknologi*, 6, 32–55. <https://doi.org/10.7146/lt.v4i6.110925>
- Knudsen, H.** (2010). "Har vi en aftale?": Magt og ansvar i mødet mellem folkeskole og familie. *Nyt fra Samfundsvidenskaberne*.
- Kommunernes Landsforening.** (2014). *Nyt brugerportalinitiativ til den digitale folkeskole*. <https://www.kl.dk/nyhed/2014/oktober/nyt-brugerportalinitiativ-til-den-digitale-folkeskole/>
- Kress, G. R.** (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.
- Kryger, N.** (2015). Det intensiverede samarbejde mellem institution og hjem: Under den tredje institutionalisering af barndommen. *Dansk pædagogisk tidsskrift*, 62–69.
- Kryger, N., Ravn, B., Palludan, C., & Winther, I. W.** (2008). *Midtvejsrapport – Skole-hjem-samarbejde som kulturel selvfølgelighed: En multi-sited etnografisk afdækning*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Enheden for Børn og Unge Forskning.
- Kuusimäki, A. M., Uusitalo-Malmivaara, L., & Tirri, K.** (2019a). Parents' and teachers' views on digital communication in Finland. *Education Research International*, 2019, 1–7. <https://doi.org/10.1155/2019/8236786>.
- Kuusimäki, A. M., Uusitalo-Malmivaara, L., & Tirri, K.** (2019b). The role of digital school-home communication in teacher well-being. *Frontiers in Psychology*, 10, 1–8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02257>
- Laho, N. S.** (2019). Enhancing school-home communication through learning management system adoption: Parent and teacher perceptions and practices. *School Community Journal*, 29(1), 117–142. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1219893>
- Lund, G. E.** (2018). Usynlige sociale eksklusionsprocesser i skolen. *Tidsskrift for professionsstudier*, 14(27), 118–122. <https://tidsskrift.dk/tipro/article/view/110412>.
- Løvland, A.** (2010). Multimodalitet og multimodale tekster. *Viden om læsning*, 7, 1–5. https://www.videnomlaesning.dk/media/1617/viden_om_laesning_nr_7.pdf.
- Nordahl, T.** (2008). *Hjem og skole*. Hans Reitzels Forlag.
- Ravn, B.** (2011). Skole-hjem-samarbejdets historie. *Dansk pædagogisk tidsskrift*, 1, 27–35.
- Vygotskij, L. S.** (1982). *Tænkning og sprog Vol. I+II*. [Mysjlenie i retj] (S. O. Larsen, Overs.; Bd. 1-2). Hans Reitzels Forlag. (Originalt værk udg. 1971).

